

ב"ל (תל-אביב-יפו) 32987-01-12 - פלונית נ' המוסד לביטוח לאומי

ביטוח לאומי - קצבת נכות

ב"ל (תל-אביב-יפו) 32987-01-12 - פלונית נ' המוסד לביטוח לאומימחוזי עבודה תל-אביב-יפו
ב"ל (תל-אביב-יפו) 32987-01-12

פלונית

נ ג ד

המוסד לביטוח לאומי

ע"י ב"כ עו"ד שדמי

בית דין אזורי לעבודה בתל-אביב-יפו

[05.02.2013]

בפני השופט נטע רות

פסק - דין

רקע כללי

1. השאלות שהובאו לפתחו של בית הדין הינן: האם כדין שינה הנתבע את סווגה של התובעת לעניין תביעתה לתשלום קצבת נכות כללית, ממעמד של "נכה מבוטחת" ("משתכרת") למעמד של "עקרת בית" ומהו "המועד הקובע" לעניין בחינת הסוג - האם מועד הווצרות הליקוי או שמא - מועד הגשת התביעה. תמצית העובדות הצריכות להכרעה
2. התובעת, מהנדסת במקצועה, ילידת 1955, עלתה לארץ מרוסיה בשנת 1994 עם בעלה ושלושת ילדיה. מאז הגיעה לארץ ובמהלך כעשר שנים עבדה התובעת בעבודות פיזיות תובעניות וזאת, עד להחמרה במצב בריאותה, בעטיה חדלה לעבוד.
3. לאור מצב בריאותה ובנסיבות הללו, הגישה התובעת תביעה לנתבע (להלן: "המוסד") ביום 18.5.04 לקבלת קצבת נכות כללית.
4. מאחר ועובר להגשת התביעה צברה התובעת 24 חודשי עבודה, במהלך ארבע השנים שקדמו להגשתה נבדקה תביעתה על פי סווגה כ- "כנכה מבוטחת" (משתכרת). על בסיס סווג זה עמדה התובעת לבדיקות רפואיות סמוך להגשת תביעתה ונקבעו לה אחוזי נכות רפואית וכן נכות תפקודית (בשיעור של 100%), באופן שזיכה אותה בקצבת נכות כללית "כנכה מבוטחת" מיום 10.3.04.
5. במהלך השנים, משנת 2004 ועד לשנת 2009, עמדה התובעת מספר פעמים לבדיקות רפואיות בפני ועדות רפואיות של המוסד אשר קבעו שוב ושוב כי מתקיימים בה על פי סווגה "כנכה מבוטחת", התנאים המזכים בקבלת קצבת נכות כללית, הן לעניין שיעור הנכות הרפואית והן לעניין שיעור הנכות התפקודית. במהלך כל אותן שנים התובעת אף לא עבדה בשל מצבה הבריאותי כאמור.
6. בשנת 2009 פנתה התובעת ביוזמתה למוסד על רקע ההחמרה לה טענה במצבה הרפואי.

דא עקא שבסופו של יום, ביום 23.9.09 לא רק שלא הוגדלו אחוזי הנכות הרפואית שנקבעו לה - אלא שאלה אף הופחתו משמעותית מ- 60% נכות רפואית ל - 28% נכות רפואית בשל אותם ליקויים עצמם מהם סבלה התובעת בעבר. הפחתה משמעותית המעשית הייתה - שלילת זכאותה של התובעת לגימלת נכות כללית החל מיום 1.10.09. עם זאת ולאור מצב בריאותה, שנבע כאמור מאותם ליקויים בעטיים שולמה לה מאז שנת 2004 ועד ליום 1.10.09 קצבת נכות כללית, התובעת לא שבה לעבוד.

7. המוסד שלח לתובעת הודעה, הנושאת תאריך 1.10.09, במסגרתה הודע לה על זכאותה להשיג על החלטת הועדה הרפואית לעררים מיום 23.9.09 בפני בית הדין האזורי לעבודה בשאלת חוק בלבד, בהתאם למועדים הקבועים בחוק, כפי שצוינו בהודעה וכן הוסבר לה - כי יש באפשרותה לפנות לצורך כך ללשכה לסיוע משפטי.

8. התובעת לא השיגה אומנם על החלטתה של הועדה הרפואית לעררים מיום 23.9.09 ולא הגישה תובענה בהתאם לבית הדין. עם זאת, במהלך הדיון בתביעתה הנוכחית ובמסגרת הודעה שהגישה לבית הדין מיום 14.6.12 - פירטה התובעת בהרחבה את הסיבה לכך: זאת, תוך שהיא מציינת כי היא אכן הזדרזה ופנתה בהתאם להודעת המוסד מיום 1.10.09 ללשכה לסיוע משפטי לשם הגשת ערעור על החלטת הועדה הרפואית לעררים מיום 23.9.09, אולם נדחתה "בלך ושוב" עד שבסופו של יום חלף המועד להגשת הערעור לבית הדין.

9. אוסיף - כי על אף שהתובעת לא טענה זאת בבית הדין, אולם מתוך ההקשר הכולל ובשים לב לכך שמדובר במבוטחת שאיננה משפטנית ושליטתה בשפה העברית, שאיננה שפת אימה, הינה חלקית - ניתן להסיק כי התובעת לא יכולה הייתה לשער כי להפחתה הניכרת באחוזי הנכות הרפואית, כפי שקבעה הועדה לעררים ביום 23.9.09 עלולה להיות השפעה בלתי הפיכה ולטווח הארוך על זכויותיה, שתגזרנה משינוי סווגה "מנכה מבוטחת" "לעקרת בית". זאת גם אם תתקבל בעתיד תביעתה להחמרת מצב. לא למותר לציין כי המוסד מצידו - אף לא הביא לידיעתה של התובעת השלכה אפשרית זו טרם שחלפה התקופה להגשת הערעור על החלטת הועדה לעררים.

10. רק משהתובעת מימשה את זכאותה לפנות בתביעה נוספת למוסד ביום 15.6.10, לשם הערכה וחלה הפסקה בתשלום קיצבת הנכות שלה משך כשמונה וחצי חודשים - מאז 1.10.09 - אזי שיש לבחון את תביעתה מיום 15.6.10 בהתאם לסווגה כ"עקרת בית" ולא עוד "כנכה מבוטחת". זאת מאחר ולא נמצאו חודשי עבודה בתקופה של ארבע השנים שקדמו למועד פנייתה למוסד ביום 15.6.10 - תקופה שכמעט לכל אורכה שולמה לתובעת כזכור קיצבת נכות - מאז הפסיקה עבודתה בשנת 2004 ועד ליום 1.10.09. משמע - במועד זה (15.6.10) הובהר למעשה לתובעת לראשונה כי "המועד הקובע" לצורך קביעת סווגה לא היה המועד בו נוצר הליקוי הרפואי בעטיו חדלה לעבוד ואף זוכתה בגימלת נכות כללית אלא - המועד בו פנתה למוסד לצורך הערכה מחודשת של מצבה הרפואי. במאמר מוסגר אציין - כי לכשעצמי מטילה אני ספק אם גם במועד זה הייתה נהירה לה לתובעת המשמעות שעשויה להיות מבחינתה לשינוי הסווג, עליה למדה כנראה מאוחר יותר, כפי שיוסבר בהמשך.

בעקבות פנייה זו מיום 15.6.10 עמדה התובעת בפני ועדה רפואית מדרג ראשון שקבעה לה 28% נכות רפואית יציבה. ערר שהגישה התובעת על החלטה זו נדחה על ידי הועדה הרפואית לעררים ביום 31.10.10.

11. הפעם השיגה אומנם התובעת על החלטתה של הועדה לעררים מיום 31.10.10 בפני בית הדין, אולם בהיותה בלתי מיוצגת, היא התקשתה לדבריה להציג את טיעוניה ולבסוף, אף קיבלה את המלצתו של ב"כ המוסד לוותר על הערעור ולפנות בתביעה להחמרת מצב. זאת כפי העולה גם מפרוטוקול הדיון שהוצג לבית הדין מיום 14.7.11 (תיק בל 3793-01-11).

12. נוכח האמור וביום 7.8.11, אכן פנתה התובעת שוב למוסד לשם קביעת דרגת נכותה בטענה של החמרת מצב. הפעם התקבלה טענתה ונקבעו לה, בשל אותם ליקויים מהם סבלה לאורך כל הדרך, 56% נכות יציבה, החל מיום 1.10.10. זאת באופן שאיפשר לה לעבור את "המשוכה הראשונה" הנדרשת ממי שמסווגת "כעקרת בית", כתנאי זכאות ראשון לקבלת גימלת נכות כללית על פי סוג זה. דא עקא שנוכח סווגה החדש "כעקרת בית" - נדחתה בסופו של יום תביעתה לתשלום קצבת נכות כללית משום שהיא לא עברה את "המשוכה השנייה" של שיעור הנכות התפקודית - היות ונימצא כי היא לא איבדה 50% ויותר מכוח התפקוד במשק הבית.
13. על רקע זאת ומשהתובעת הבינה על רקע דחיה זו וטעמיה את המשמעות של שינוי הסוג - פנתה התובעת שוב בעצמה, ללא ייצוג משפטי, לבית הדין תוך שהיא מעלה בפניו טענות רבות וקשות הנוגעות לתקינות ההליכים השונים שהתקיימו בוועדות הרפואיות מיום 9.9.10 ומיום 31.10.10 וכן טענות הנוגעות לשינוי הסוג: "מנכה מבוטחת" ל-"עקרת בית". עם זאת, ונוכח החלטתה של כבוד השופטת דניאל מוטולה, מיום 19.7.12, אשר דנה בהליכים המקדמיים בתיק זה, במסגרתה נקבע (ולעניות דעתי בצדק) כי אין התובעת יכולה להשיג עוד על החלטות הוועדות לטענות של התובעת הנוגעות להתנהלות הוועדות הרפואיות השונות שדנו בעניינה. זאת להבדיל מן השאלה הנוגעת לנפקות השינוי בסוג ו"למועד הקובע" לצורך קביעתו. עם זאת, מצאתי להעיר - כי סופו של המעשה והתבוננות בו בדיעבד - נוכח כל שרשרת ההחלטות הנוגעות לקביעת אחוזי הנכות של התובעת במהלך התקופה שמשנת 2004 ועד לשנת 2011 - אכן מעוררים שאלות מטרידות. זאת נוכח הקושי ליישב את מכלול ההחלטות עם שורת ההגיון תוך מתן הסבר שיש בו להפיס את הדעת לירידה הזמנית והמשמעותית לפרק זמן של כשנה אחת באחוזי הנכות הרפואית שנקבעו לתובעת בשל אותם ליקויים עצמם מהם סבלה מאז שנת 2004.
- הכרעה
14. כאמור לעיל, השאלה העומדת ביסוד תביעה זו הינה - האם כדין סווגה התובעת "כעקרת בית" בחודש יוני 2010, עת ביקשה לדון מחדש במצבה הרפואי ומהו "המועד הקובע" שהיה צריך לעמוד לנגד עיני המוסד לצורך קביעת הסוג עת הוגשה תביעה זו? האם היה זה מועד הגשת התביעה ביום 15.6.10 או שמא - המועד בו נוצר הליקוי, מועד שחפץ במקרה זה גם את המועד בו הפסיקה התובעת את עבודתה ואשר בו גם הוכרה לראשונה זכאותה לגימלת נכות כללית "כנכה מבוטחת" (משתכרת) בשנת 2004. על מנת להלכריע בשאלה זו אביא תחילה להלן מספר הוראות חוק רלוונטיות וכן אתייחס לפסיקה הדנה בסוגיה.
15. סעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה - 1995 (להלן: "החוק") מגדיר עקרת בית כך - "עקרת בית" - אשה נשואה, למעט עגונה, שכן זוגה מבוטח לפי פרק זה, שאינה עובדת ואינה עובדת עצמאית. לענין הזכאות לקביעת נכות מגדיר סעיף 195 לחוק עקרת בית כך - "עקרת בית" - כהגדרתה בסעיף 238, למעט אם מתקיים בה אחד מאלה:
- (1) היא עבדה כעובדת או כעובדת עצמאית תקופה של 12 חודשים רצופים, או 22 חודשים אף אם אינם רצופים, מתוך 28 החודשים שקדמו להגשת התביעה למוסד ;
- (2) היא חיה בנפרד מבן זוגה ולא גרה עמו תקופה של 22 חודשים לפחות בתכוף לפני הגשת התביעה למוסד."
- משמע - ככל שמתקיים אצל המבוטחת, שחדלה לעבוד או שאיננה עובדת, אחד משני התנאים דלעיל הרי ששאלת זכאותה לתשלום גמלת נכות כללית תיבחן על פי סווגה "כנכה מבוטחת" (כמשתכרת) ולא - "כעקרת בית".

16. לסוגיית הסווג נודעת משמעות רבה המשליכה על קביעת הזכאות לקיצבת נכות כללית. שכן, לצורך הגדרתה של מבוטחת כ"נכה", באופן המזכה אותה בגמלת נכות כללית, צריך שיתקיימו בה שני תנאים מוקדמים מצטברים: האחד - דרגת נכות רפואית העולה על הסף מסוים והשני - דרגת נכות תפקודית העולה אף היא על סף מסוים. עם זאת, שיעורי הנכות הרפואית הנדרשים כתנאי סף ואופן קביעת הנכות התפקודית שונים הם שעה שמדובר ב"עקרת בית" לעומת "נכה מבוטחת" (משתכרת): כך למשל, קובעת תקנה 3(א) לתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) (הוראות מיוחדות לענין עקרת בית) תשמ"ד-1982 לענין "רף הנכות" הרפואית המינימאלי המזכה של "עקרת הבית" לאמור:
- "תנאי לבדיקת אי כושר לתפקד ולקביעת דרגת אי הכושר לתפקד הוא שנקבע לעקרת הבית אחוז נכות רפואית בשיעור של 50% לפחות".
- אשר לשיעור הנכות התפקודית - הרי שסעיף 195 לחוק המגדיר "עקרת בית נכה" קובע - כי על מנת שהמבוטחת המסווגת "כעקרת בית" תחשב "נכה", באופן המזכה אותה בגימלה - צריך שיקבע לגביה כי כתוצאה מהליקוי (מהנכות הרפואית) אין לה כושר לבצע פעולות שמקובל לבצע במשק בית רגיל, או שכושרה כאמור צומצם עקב הליקוי ב- 50% או יותר.
- לעומת זאת, מי שמסווגת "כנכה מבוטחת" (משתכרת) - נבחן שיעור הליקוי התפקודי שלה על פי אובדן כושר ההשתכרות ואילו המבחנים המקדימים בדבר שיעור הנכות הרפואית המינימאלי הנדרש כתנאי לקביעת דרגת אי הכושר - קשיחים פחות. זאת, כפי הקבוע בסעיף 208(א) לחוק לאמור:
- "תנאי לקביעת אי-כושר להשתכר הוא שנקבעה למבוטח נכות רפואית, לפי מבחנים, תנאים וכללים שקבע השר (בסעיף זה - המבחנים), בשיעור של 60% לפחות, ואולם אם נקבעה למבוטח לפי המבחנים נכות רפואית בשל ליקוי יחיד בשיעור של 25% לפחות, יהיה התנאי לקביעת אי כושר להשתכר - קביעת נכות רפואית, לפי המבחנים, בשיעור של >40% לפחות".
17. כפי האמור, מאז שנת 2004 ועד לשנת 2009, עת הופחת שיעור הנכות הרפואית שנקבע לתובעת (מ-60% ל-28%), באופן שלא הביא כלל את התובעת אל שעריה של בחינת הנכות התפקודית - עמדה התובעת בתנאים המזכים בתשלום גימלת נכות, הן לענין שיעור הנכות הרפואית והן לענין זו התפקודית, משאלה נבחנו על בסיס סווגה "כנכה מבוטחת" (משתכרת). כעבור פרק זמן קצר יחסית של כשנה (בשנת 2010), שוב עמדה התובעת בתנאי הסף הראשון בענין שיעור הנכות הרפואית (56%) אולם היות ונכותה התפקודית נבחנה על בסיס סווגה החדש "כעקרת בית" ומאחר ונימצא כי היא לא איבדה 50% ויותר מכושר התפקוד בתור שכזו - הרי שנשללה זכאותה לגימלת נכות כללית. אז התממשה למעשה, במלוא עוזה, הבעייתיות של שינוי הסווג מבחינתה של התובעת.
18. שאלת "המועד הקובע" לענין קביעת הסווג, לצורך קביעת הזכאות לגימלת נכות כללית, נדונה על ידי בית הדין הארצי לעבודה במספר פסקי דין. נראה כי על מנת להטיב לדלות מהם את המסקנה הנכונה אותה יש ליישם במקרה דנן - יש לבחון בקפידה את הנסיבות הספציפיות של כל מקרה ומקרה שהובא לפתחו ואת אשר נפסק לגביו. בחינה המובילה למסקנה כי ההכרעה בשאלת "המועד הקובע" משתנה היא ותלויות נסיבות וכי היא קשורה בטבורה לתכלית הסוציאלית של תשלום הגימלה. זו שנועדה בעיקרה להעניק למבוטחת פיצוי, אף חלקי, בשל איבוד כושרה הנובע ממצב רפואי, לבצע אותן פעולות שהיתה מורגלת בהן קודם לכן: בין שמדובר בעבודה לפרנסתה ובין שמדובר בתפקוד במשק הבית. זאת, באופן שיעניק רווחה מסוימת למבוטחת, כפי שיוסבר ויודגם מיד להלן:

- בדב"ע נד/0-84 המוסד לביטוח לאומי - סתורי (ניתן ביום 10.11.04), קיבל בית הדין את עמדת המבוטחת באותו הליך לפיה, "המועד הקובע" לעניין קביעת סווגה הוא מועד הגשת התביעה האחרונה לקצבת נכות, להבדיל ממועד היווצרות הליקוי. זאת, בנסיבות בהן המבוטחת שם הגישה עוד בהיותה "עקרת בית" מספר תביעות לתשלום קצבת נכות בשל הליקוי האמור שנדחו כולן, (נוכח שיעורי הנכות הרפואית הנמוכים יחסית שנקבעו לה) - כאשר רק עובר להגשת התביעה האחרונה, מושא פסק הדין - התקיימו בה התנאים הנדרשים (המקלים יחסית) לצורך הכרה בה "כנכה מבוטחת" (משתכרת) (ראה - דב"ע נד/0-84 המוסד לביטוח לאומי נ' סתורי; ניתן ביום 10.11.94 פורסם במאגרים האלקטרוניים).

- בעב"ל 1131/04 המוסד לביטוח לאומי - מלכי (ניתן ביום 15.5.05), נדון עניינה של מבוטחת שעמדה בתנאי הסף הראשון לצורך תשלום הקיצבה, בדבר שיעור הנכות הרפואית המינימלי - שנים ארוכות לאחר שהפסיקה את עבודתה. בנסיבות אלה, קבע בית הדין, באותו עניין, מפי כבי השופט צור כי "התאריך הקובע" לעניין הסווג, בהתאם לסעיף 195 לחוק, איננו מועד הגשת התביעה אלא - מועד היווצרות הליקוי. עם זאת הוסיף, כי בהגדרה של "המועד הקובע" קיים סייג לפיו, מועד זה לא יכול להקדים ביותר מ-36 חודשים את מועד הגשת התביעה וכי לא ניתן להכיר בליקוי שנגרם למעלה מ-36 לפני הגשתה.

עם זאת נדמה - כי לעניינו נודעת חשיבות מיוחדת דווקא להערותיו של כבי השופט רבינוביץ באותו פסק דין אליהם הצטרפה גם כבי השופטת ברק אוסוסקין, הערות מהן ניתן ללמוד דבר על ההצדקה המנחה שביסוד הפסיקה לאמור: "בית הדין האזורי סמך את פסיקתו על דב"ע נא/0-89 המוסד לביטוח לאומי דבוש סתורי, פד"ע כ"ג, 266 (להלן - פס"ד סתורי). על פי פס"ד סתורי נקבע, כי מעמדה של מבוטחת "נכה", או "עקרת בית נכה" יקבע ככלל ביום הגשת התביעה לגמלת נכות למוסד. עם זאת, נקבע באותו פסק דין, כי מעמד זה יקבע במקרים מסוימים לפי מועד צמצום הכנסתה עקב "ליקוי", ולא לפי מעמדה ביום הגשת התביעה למוסד.

הסתירה לכאורה בין שתי האמירות בפס"ד סתורי אינה סתירה, משום שמדובר בנסיבות נבדלות זה מזו. ככלל מעמדה של מבוטחת "נכה" או "עקרת בית נכה" אכן יקבע על פי מצבה העובדתית ביום הגשת התביעה למוסד. מאידך, כאשר צומצמה הכנסת המבוטחת כאמור בסעיף 195 לחוק עקב נכות רפואית של 40% לפחות כאמור בסעיף 208 לחוק, יבחן מעמדה כ"נכה" או כ"עקרת בית נכה" על פי מועד הצמצום בהכנסות כאמור לעיל הנובע מהנכות הרפואית, וזאת בתנאי שהנכות הרפואית הייתה קיימת במועד צמצום ההכנסות" (ר' עב"ל 1131/04 המוסד לביטוח לאומי - ציפורה מלכי פורסם במאגרים האלקטרוניים ההדגשות שלי נר).

משמע דברים אלה של כבוד השופט רבינוביץ משקפים לטעמי היטב את עמדתו של בית הדין הארצי לעבודה לפיה - "המועד הקובע" לבחינת הסווג יגזר מן הנסיבות, על בסיס הבחינה של ההצדקה הסוציאלית - לשינוי הסווג או להותרת סווג קודם "הסטורי" על כנו. הצדקה הבוחנת, בין היתר, את הקשר סיבתי בין הפסקת העבודה לבין הווצרותו של ליקוי בריאותי משמעותי דיו המזכה, נוכח חומרתו (מבחינה רפואית ותפקודית), בגימלת נכות כללית עם הפסקת העבודה. זאת בשים לב לכך שגימלת הנכות הכללית נועדה, בין היתר, להעניק פיצוי מסוים, אף כי מוגבל, למי שבשל מצב בריאותה נכפה עליה להפסיק את עבודתה ואין היא יכולה עוד להסתמך למחייתה על כושר השתכרותה, כפי שעשתה בעבר.

בעב"ל 354/05 שרונה בהלנקר נ' המוסד לביטוח לאומי (ניתן ביום 8.8.06) קבע בית הדין כי המוסד היה רשאי לשנות את סווגה של המבוטחת ולקבוע את זכאותה לגמלת נכות "כעקרת בית", להבדיל "מנכה מבוטחת" - נוכח השינוי שחל במעמדה האישי בעקבות נישואיה. זאת תוך שהוא מוסיף ומציין בהקשר זה לאמור:

"הגיונם של דברים הוא שהואיל והמערערת נישאה, הרי שהיא מקיימת משק בית משותף עם בעלה ובאופן טבעי ישנה תמיכה ותלות הדדית ביניהם וכיוון שאינה עובדת ומעולם לאעבדה, נכון וצודק לבדוק זכאותה לקצבת נכות כללית על פי מעמדה כעקרת בית וכושרה לתפקד בתור עקרת בית ולא על פי מעמד שאיננו מעמדה. (ההדגשות שלי נר... משמע - גם בה בהקשר זה - קבע בין הדין את "המועד הקובע" לעניין בחינת הסווג באופן הנגזר מן הנסיבות הספציפיות של המקרה ומן ההצדקה הסוציאלית שעמדה ביסוד שינוי הסווג. (ראה - עב"ל 364/05 שרונה בהלקנר נ' המוסד לביטוח לאומי; ניתן ביום 8.8.06, פורסם במאגרים האלקטרוניים).

- בעב"ל 702/07 שרה ירון נ' המוסד לביטוח לאומי (ניתן ביום 10.08.07), נדון עניינה של מבוטחת שנקבעה לה דרגת נכות רפואית בשיעור המזכה אותה "בכרטיס הכניסה" לצורך קביעת דרגת אי כושר "כנכה מבוטחת" אך זאת זמן רב לאחר שחדלה לעבוד. משכך אישר בית הדין הארצי לעבודה את פסיקתו של בית הדין האזורי (מפי כבי השופטת מאירי), אשר קבע על בסיס "הילכת בהלקנר" - כי על המוסד לבחון את סיווגה של המבוטחת, עובר להגשת התביעה. זאת להבדיל ממועד היווצרות הליקוי בעטיו חדלה לעבוד (ראה עב"ל שרה ירון נ' המוסד לביטוח לאומי; ניתן ביום 7.10.08. משמע - גם במקרה זה שם בית הדין לנגד עיניו, לצורך קביעת "המועד הקובע" את שאלת הזיקה הסיבתית שבין הפסקת העבודה לבין חומרת הליקוי הרפואי והתפקודי שגרם לה. זאת שעה שבאותו מקרה לא נימצאה סיבתיות שכזו.

19. עולה אפוא מן הפסיקה - כי הגדרת "המועד הקובע" לעניין ביצוע הסווג הינה תלויה נסיבות ונגזרת, בין היתר, מההכרעה בשאלת הזיקה הסיבתית שבין הפסקת העבודה לבין חומרת הליקוי הרפואי והתפקודי שגרם לה ואשר הצדיק אותה הווי - אומר מעמידתה של המבוטחת בתנאי הסף של הנכות הרפואית והתפקודית במועד הפסקת העבודה. לשון אחרת, - ככל שבמועד היווצרות הליקוי הופסקה עבודתה של המבוטחת כתוצאה מהליקוי ובד בבד אף הוכרה זכאותה לגמלת נכות כנכה מבוטחת - נוכח אחוזי הנכות הרפואית והתפקודית שנקבעו לה - אזי שלא יהיה מקום לבחון את סווגה מחדש במועד הגשתה של כל תביעה ותביעה במסגרתה מתבקשת הערכה מחודשת של מצבה הרפואי. זאת אלא אם התקיימו נסיבות המצדיקות זאת, המוכפפות לתכלית הסוציאלית של הגמלה. כך למשל, יכול ותקום הצדקה לשינוי הסווג כאמור שעה שקיימת תקופה משמעותית וממושכת במהלכה לא עמדה המבוטחת בתנאי הסף המזכים בגמלת נכות "כנכה מבוטחת". זאת, באופן שאיפשר לכאורה את חזרתה והשתלבותה במעגל העבודה. נסיבות אלה או נסיבות מצדיקות אחרות, לא התקיימו לטעמי כלל ועיקר בתובעת, אשר אחוזי הנכות הרפואית שלה הופחתו, באופן ששלל את זכאותה לגימלה, לתקופת זמן מוגבלת קצרה של שנה אחת בלבד, מתוך תקופה כוללת של כ- 7 שנים.

בשולי הדברים אעיר - כי מסקנה אחרת עלולה להביא לכך ששינוי הסווג, המשפיע באופן ניכר ולעיתים גם בלתי הפיך על זכויות המבוטחת לגמלת נכות כללית - יכול וינבע מכשל מקרי של המבוטחת להתמודד עם קביעה חד פעמית ולעיתים אף בעייתית של ועדה רפואית זו או אחרת בלא שחל שינוי משמעותי ביכולתה לשוב למעגל העבודה. כשל היכול לנבוע לעיתים, כמו שקרה אולי במקרה דנן, מחוסר מודעות של המבוטחת למלוא המשמעות של החלטת הועדה הרפואית המשליכה על שינוי הסווג או - מקשיים הנוגעים לנגישות המשפטית. קשיים המאפיינים לצערנו 20. לאור האמור, הריני קובעת אפוא כי יש לקבל את התביעה באופן כדלקמן: שינוי הסווג של התובעת, "מנכה מבוטחת" ל"עקרת בית" ביום 15.6.10, לצורך קביעת זכאותה לגמלת נכות כללית - נעשה שלא כדין ומשכך - בטל הוא.

המוסד נדרש היה לבחון את זכאותה של התובעת לגמלת נכות כללית החל מאותו מועד (15.6.10) - על בסיס סווגה "כנכה מבוטחת" (משתכרת) ולא - "כעקרת בית". מאחר והתובעת עמדה שוב בתנאי הסף של שיעור הנכות הרפואית המזכה בגימלה "כנכה מבוטחת" רק החל מיום 1.10.10 - מועד בו נקבעה לה נכות רפואית בשיעור של 56% - הרי שיש לבחון את זכאותה לתשלום קצבת נכות כללית על בסיס סווגה "כנכה מבוטחת" החל ממועד זה ולהעריך את שיעור נכותה התפקודית בתור שכזו - החל ממועד זה.

סווגה של התובעת, לצורך בחינת תביעות עתידיות ככל שתוגשנה תיבחן על בסיס הכללים שנקבעו בפסק דין זה, כאמור לעיל, הנגזרים מפסיקתו של בית הדין הארצי לעבודה. בשים לב לכך שהתובעת איננה מיוצגת ולאור המשמעות המעשית של פסק הדין ונוכח מהות התביעה בה מדובר - הרי שככל שתתעוררנה שאלות או מחלוקות בין הצדדים בנוגע לאופן יישומו של פסק הדין - הרי שהצדדים יהיו רשאים להודיע על כך לבית הדין תוך 90 יום ממועד קבלתו ובהתאם לכך יקבע דיון בהקדם לצורך מתן הנחיות.

21. המוסד ישלם לתובעת הוצאות משפט בסך של 1,500 ₪.

22. המזכירות תשלח העתק מפסק דין זה לצדדים בדואר ותודיע להם על מתן פסק הדין. ניתן היום, כ"ה שבט, תשע"ג (5.2.13), בהעדר הצדדים.